

(Aanvullend) pensioen en huwelijksvermogensrecht

mr. Ludo Vermeulen

(Aanvullend) pensioen en huwelijksvermogensrecht

- Inleiding
- Wettelijk pensioen werknemers zelfstandigen ambtenaren
 - ▣ ... en huwelijksvermogensrecht
- Aanvullend pensioen
 - Arbitragehof 26 mei 1999
 - Grondwettelijk Hof 27 juli 2011
- Rechtspraak

(Aanvullend) pensioen en huwelijksvermogensrecht

Inleiding - wat zegt de wet?

Art. 1401, 4° BW: eigen is
 “het recht op een pensioen, lijfrente of soortgelijke uitkering, dat een der echtgenoten alleen bezit”.

Art. 1405, 1° BW: gemeenschappelijk zijn
 “de inkomsten uit de beroepsbezigheden van elk der echtgenoten, alle inkomsten of vergoedingen die ze vervangen of aanvullen, ...”

Inleiding - wat zegt de wet?

Art. 1400, 7° BW: eigen zijn

“de rechten verbonden aan een personenverzekering door de begunstigde zelf gesloten, die hij verkrijgt bij het overlijden van zijn echtgenoot of na de ontbinding van het stelsel.”

Inleiding - wat zegt de wet?

Art. 127 LVO-wet:

“De aanspraken ontleend aan de verzekering die een in gemeenschap van goederen getrouwde echtgenoot ten behoeve van de andere of van zichzelf heeft bedongen is een *eigen* goed van de begunstigde echtgenoot.”

Art. 128 LVO-wet:

“Aan het gemeenschappelijk vermogen is *geen* vergoeding verschuldigd *behalve* voor zover de premiebetalingen die ten laste van dat vermogen zijn gedaan, kennelijk de mogelijkheden ervan te boven gaan.”

Het wettelijk pensioen

Welke rechten heeft de gescheiden echtgenoot op basis van de prestaties van haar ex

- ☐ bij werknemers?
- ☐ bij zelfstandigen?
- ☐ bij ambtenaren?

Het wettelijk pensioen

- bij werknemers?
- > opbouw van **eigen recht**
- alsof hij zelf gewerkt heeft tijdens huwelijk
- loon = 62,5 % van loon van de ex tijdens huwelijkjaren (onder aftrek van eigen loon)
- > **voorwaarden**
 - niet gehuwd (dus enkel pensioen alleenstaande mogelijk)
 - algemene voorwaarden qua leeftijd, stopzetting arbeid, ...

Het wettelijk pensioen

- bij werknemers?
- > eigen pensioen **onafhankelijk** van pensioen van de ex
 - Niet beïnvloed door leeftijd, overlijden, huwelijksituatie (gezien/alleenstaande) van werkende partner
 - Pensioen van werkende partner evenmin beïnvloed door pensioen van ex
- > twee pensioenen voor de prijs van één!
voorbeeld: weduwe krijgt overlevingspensioen.
 ex krijgt eigen echtgescheidenpensioen.

Het wettelijk pensioen

- bij zelfstandigen?
- > opbouw van **eigen recht**
- alsof hij zelf gewerkt heeft tijdens huwelijk
 - jaren vóór 1984: op 1/45 van 62,5 % van het forfaitair pensioen voor alleenstaanden
 - jaren na 1984: op 1/45 van 37,5 % van het bedrijfsinkomen
- > **voorwaarden**
 - niet gehuwd (dus enkel pensioen alleenstaande mogelijk)
 - algemene voorwaarden qua leeftijd, stopzetting arbeid, ...

Het wettelijk pensioen

- bij ambtenaren?
- > geen enkel recht
want pensioen = uitgesteld loon
= gratis pensioen (zonder bijdragebetaling)
- **Discriminatie ??**

Het wettelijk pensioen

- **Discriminatie ??**
- Arbitragehof 6 januari 2006: nee
 - Beide groepen van gewezen echtgenoten zijn vergelijkbaar.
 - Doel van rustpensioen van ex = waarborgen van bestaanszekerheid.
 - Wetgever mag aan de situatie van de ex van de ambtenaar een andere oplossing geven met hetzelfde doel, zijnde
 - de onderhoudsuitkering (zie artikel 301 BW – voorwaarden!)
 - “maatschappelijke hulpverlening”, OCMW dus.
 - Gevolgen van verschil in behandeling zijn niet onevenredig.

Wettelijk pensioen en huwelijksvermogensrecht

Pensioenverrekening?

- Algemene theorie
 - Pensioenuitkering tijdens huwelijk = gemeenschappelijk
 - Pensioenuitkering na huwelijk = eigen, want
 - Artikel 1401 BW maakt geen gewag van vergoeding.
 - Betalen van pensioenbijdragen = normale besteding van gemeenschapsgelden
- Theorie van de vergoedingsplicht
 - Pensioen is immers opgebouwd met gemeenschapsgeld. Bijdragen zijn afgehouden van het loon.

(Aanvullend) pensioen en huwelijksvermogensrecht

Wettelijk pensioen en huwelijksvermogensrecht

Pensioenverrekening?

- Theorie van de vermogenswaarde
 - Pensioenrechten hebben vermogenswaarde.
 - Geen enkele wetsbepaling verklaart die vermogenswaarde eigen, dus is ze gemeenschappelijk indien verworven met gemeenschapsgeld.
- Verrekening vergoeding/vermogenswaarde uitvoerbaar?
 - Bijdragebetaling creëert ook recht op echtscheidenpensioen (bij werknemers en zelfstandigen) en overlevingspensioen.
 - Pensioen wordt niet alleen verworven op basis van arbeid (en dus bijdragebetaling) maar ook op basis van gelijkgestelde periodes (zonder bijdragebetaling).

BePLA

IA|BE

Vermeulen Heylen Michiels
advocaten

(Aanvullend) pensioen en huwelijksvermogensrecht

Wettelijk pensioen en huwelijksvermogensrecht

Pensioenverrekening?

- Quid met ambtenarenpensioen?
 - Geen aanleiding tot vergoeding want geen bijdragebetaling!
 - Wel vermogenswaarde?

BePLA

IA|BE

Vermeulen Heylen Michiels
advocaten

(Aanvullend) pensioen en huwelijksvermogensrecht

Aanvullend pensioen en huwelijksvermogensrecht

- Arbitragehof 26 mei 1999
 - Prejudiciële vraag:
 - Schenden de artikelen 127 en 128 LVO-wet het gelijkheidsbeginsel?
 - Antwoord: *ja*
 - Motivering:
 - Vóór invoering van de LVO-wet werd uit art. 1400, 7 BW *a contrario* afgeleid dat het kapitaal bij leven gemeenschappelijk was.
 - De last van de betaling van de verzekeringspremies betekende een onevenwicht ten nadele van de andere echtgenoot.
 - Indien de inspanning van voorzorg van de echtgenoten veeleer tot uiting kwam door aankoop van effecten of andere spaartegoeden dan hadden die gemeenschappelijk moeten zijn.

BePLA

IA|BE

Vermeulen Heylen Michiels
advocaten

(Aanvullend) pensioen en huwelijksvermogensrecht

Aanvullend pensioen en huwelijksvermogensrecht

▣ Arbitragehof 26 mei 1999

➤ Motivering:

- “De pensioenen, lijfrenten of soortgelijke uitkeringen, die een der echtgenoten alleen bezit » zijn weliswaar eigen (artikel 1401, 4^e) (...) maar dergelijke voordelen komen in de regel voort uit een activiteit (...) dat eigen was aan de begunstigde ervan.”

■ Gevolgen?

- Ook van toepassing op pensioenkapitalen uit groepsverzekeringen?
- Uit pensioenfondsen?

(Aanvullend) pensioen en huwelijksvermogensrecht

Aanvullend pensioen en huwelijksvermogensrecht

▣ Grondwettelijk Hof 27 juli 2011

■ Feiten en voorgaanden

- Man = werknemer → groepsverzekering // Vrouw = personeelslid Belgacom (wn? statutair?)
- Vonnis 14.05.2003: echtscheiding
- Betwisting “betreffende de pensioenuitkeringen”
 - groepsverzekering (man)
 - pensioenfonds (vrouw)
- Brussel 30 juni 2010: gaat enkel in op problematiek van groepsverzekering

➤ Prejudiciële vragen

■ Prejudiciële vragen

1. Schenden artikelen 127 en 128 LVO-wet

(Aanvullend) pensioen en huwelijksvermogensrecht

Aanvullend pensioen en huwelijksvermogensrecht

▣ Grondwettelijk Hof 27 juli 2011

■ Prejudiciële vragen

1. Schenden de artikelen 127 en 128 LVO-wet het gelijkheidsbeginsel in zoverre een verschil in behandeling bestaat tussen de titularis van een verplichte groepsverzekering gesloten door zijn werkgever waarvan het pensioenkapitaal in de huwgemeenschap valt en de ambtenaar wiens wettelijk pensioen als een eigen goed wordt beschouwd?
2. Schenden de artikelen 127, 128 en 148, § 3 LVO-wet het gelijkheidsbeginsel wanneer zij in die zin worden geïnterpreteerd dat het pensioenkapitaal van een groepsverzekering eigen blijft aan de echtgenoot-aangeslotene en slechts aanleiding geeft tot vergoeding indien de premiebetalingen die ten laste van de gemeenschap zijn gedaan kennelijk de mogelijkheden ervan te boven gaan?

(Aanvullend) pensioen en huwelijksvermogensrecht

Aanvullend pensioen en huwelijksvermogensrecht

▣ Grondwettelijk Hof 27 juli 2011

- Beslissing
 - Vraag 2: JA
 - Vraag 1: behoeft geen antwoord gezien het antwoord op eerste vraag.
- Motivering m.b.t. vraag 2
 - Groepsverzekering beoogt in een aanvullend inkomen te voorzien. "Het gaat derhalve om een spaarverrichting."
 - De door de werkgever betaalde bijdragen maken deel uit van het loon als tegenprestatie voor de arbeid.
 - "De prestaties van een dergelijke verzekering kunnen derhalve als inkomsten uit beroepsbezigheden worden beschouwd, die luidens artikel 1405, 1° BW gemeenschappelijk zijn."

(Aanvullend) pensioen en huwelijksvermogensrecht

Aanvullend pensioen en huwelijksvermogensrecht

▣ Grondwettelijk Hof 27 juli 2011

- Motivering m.b.t. vraag 1
 - Onderzoek van vraag 1 is niet onontbeerlijk voor de oplossing van het basisgeschil. Verschil in behandeling dat zou voortvloeken uit de vergelijking tussen (gemeenschappelijk) pensioenkapitaal en huwelijksvermogensstelsel van ambtenaar – zelfs indien het discriminerend zou worden geacht – kan het gemeenschappelijk karakter van dat kapitaal niet wijzigen.
 - ⇒ Geen invloed op de oplossing van het hangende geschil, dat geen betrekking heeft op een ambtenaar maar op een bediende met een groepsverzekering.

... nochtans ...

(Aanvullend) pensioen en huwelijksvermogensrecht

Aanvullend pensioen en huwelijksvermogensrecht

▣ Rechtsleer

- Kritiek + voorstellen *de lege ferenda* (KULeuven, Stevens – UCL, Renchon)

▪ Cass. 24.01.2011: geen toepassing naar analogie van GwH 54/99!

▣ Rechtspraak

▣ Antwerpen 4 november 2009

- ▣ Rechten zijn verworven door de arbeid van de titularis (= man) en dus onbetwistbaar gemeenschappelijk.
- ▣ Vervroegde afkoop niet mogelijk
- ▣ Totaal kapitaal: € 90.235,54 bruto = € 57.609,22 netto
- ▣ € 57.609,22 op te nemen in onverdeeldheid en door man aan vrouw te betalen op 60 jaar bij uitbetaling van het kapitaal

➤ Enkele bedenkingen...

(Aanvullend) pensioen en huwelijksvermogensrecht

Aanvullend pensioen en huwelijksvermogensrecht

□ **Rechtspraak**

□ **Brussel 16 november 2010**

- Werkgevers- en werknemerspremie zijn onderdeel van het loon, dus is het pensioenkapitaal opgebouwd tijdens het huwelijk gemeenschappelijk.
- Kapitaal betaald op 1 april 2007
- Gemeenschappelijk deel pensioenkapitaal = totale kapitaal x aantal jaren huwelijk / totaal aantal jaren premiebetaling

➤ *Bedenkingen...*

(Aanvullend) pensioen en huwelijksvermogensrecht

Aanvullend pensioen en huwelijksvermogensrecht

□ **Rechtspraak**

□ **Brussel 9 november 2010**

- Afkoopwaarde = gemeenschappelijk
- Onmiddellijke afrekening op referentiedatum (= datum inleiding echtscheidingsvordering – 17 juni 1999), zelfs indien ze “nog niet mag opgetrokken worden”, alsdan rekenkundig te bepalen.
- Netto afkoopwaarde = bruto – 33 % belasting

➤ *Bedenkingen:* prof. Stevens: “belastingtarief van 33 % kan alleen maar fout zijn.”

Einde
